BRAVISSIMO
2022
|2/3|

Dirigentė Giedrė Šlekytė

apie sėkmę, debiutą LNOBT ir daržininkystę buto terasoje

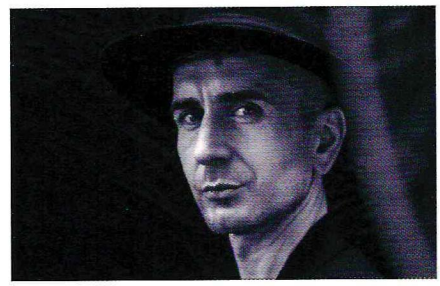

Arnoldas Remeika

Viso pokalbio metu nuo jos veido nedingsta plati šypsena, nors per tas pusantros valandos, kurias ištaikėme per vieną iš retų jos viešnagių gimtajame Vilniuje, spėjame pakalbėti ne tik apie šį sezoną jai kaip niekad gausiai užderėjusius debiutus operoje. Ir ne tik apie tokį patį gausų derlių darže, įkurdintame ramioje jos buto terasoje Austrijos provincijoje. Kalbamės ir apie tamsiąją dirigento darbo pusę – nuolatines keliones, stresą, pandemijos išbandymus...

Tačiau į karjeros aukštumas drąsiai kopianti dirigentė Giedrė Šlekytė, šiuo metu kviečiama dirbti visame pasaulyje – nuo Miuncheno iki Tokijo, nuo Barselonos iki Kopenhagos, galiausiai ir gimtajame Vilniuje, – spinduliuoja pozityvumu ir sako norinti kelti mažiau tikslų bei labiau mėgautis procesu, o jei visko šioje nelengvoje profesijoje pasidarys per daug, kurti ekologinį ūkį!

Giedre, esate įkvepiantis pavyzdys. Ar pati apie tai pagalvojate? Kiek Jums svarbu savo pavyzdžiu įkvėpti, ypač jaunimą, kurį tokie žmonės ir jų karjera drąsina turėti didesnių svajonių, nebijoti eiti pasirinktu keliu?

Šiuo metu išgyvenu tarpinę būseną tarp įkvėpimo paieškų ir buvimo įkvepiančiu pavyzdžiu kitiems. Viena vertus, pati vis dar mokausi iš labiau patyrusių kolegų. Štai Miunchene, Bavarijos valstybinėje operoje, kuri šiuo metu yra mano pagrindinė darbovietė, ne tik diriguoju, bet ir asistuoju vyriausiajam dirigentui – šios įstaigos muzikinės dalies vadovui Vladimirui Jurowski'ui. Kita vertus, ir pati sukaupiau nemažai patirties, ypač nuolatos keliaudama ir stebėdama, kaip dirbama kitur.

Būti pavyzdžiu įpareigoja. Juk norisi būti teigiamu pavyzdžiu, tiesa?! O ir pačiai dar reikia daug mokytis ir augti.

Arūno Baltėno nuotrauka

Ar kada nors svajojote apie tokią karjerą, tokį pripažinimą, kuris jau peržengė Lietuvos ribas? Tikrai nustebintumėte pasakiusi, kad maža mergaitė Giedrė svajojo stovėti prieš simfoninį orkestrą su batuta rankoje... Kada supratote, kad dirigavimas – Jūsų kelias?

Vaikystėje labiau svajojau dainuoti ir šokti. Vėliau buvo įvairių minčių, bet apie orkestrinį dirigavimą nemąsčiau! Gana vėlai, jau būdama apie devyniolikos ir studijuodama chorinį dirigavimą Austrijoje, labiau susidomėjau simfonine muzika ir nutariau rinktis orkestrinį dirigavimą. Labai įtraukianti profesija... Netrukus pradėjau koncertuoti. Taip žingsnis po žingsnio, nata po natos supratau, kad tai mano kelias.

Pažvelkime dar toliau į praeitį. Vos šešerių jau mokėtės Nacionalinėje M. K. Čiurlionio menų mokykloje, chorinio dirigavimo klasėje. Kaip tai atsitiko? Ko gero, tai neįmanoma be šeimos, bet juk Jūsų šeima su muzika nesusijusi...

Iniciatyva kilo ne iš šeimos, o iš pačios M. K. Čiurlionio mokyklos. Ten mokytojai patys dairydavosi gabesnių vaikų. Būdama penkerių patekau į Moksleivių rūmų vaikų chorą – ten mane ir pastebėjo mokytojai. Taigi jie vaidina didžiulį vaidmenį vaikų gyvenime – juk vėliau tie vaikai dažnai tampa profesionaliais atlikėjais, skina laurus. Dalis tų laurų tikrai turėtų atitekti juos atradusiems pedagogams.

Mano muzikinė istorija taip ir prasidėjo – buvo pasiūlyta stoti į M. K. Čiurlionio menų mokyklą. Įstojusi pradėjau mokytis. Tiesa, iš pradžių neketinau šios mokyklos baigti, nes lankiau ją labiau dėl bendrojo išsilavinimo – juk muzika ypač praturtina raidą. Nepagalvojo tada tėveliai, kad visą vaikystę ten ir praleisiu. (*juokiasi*)

Jūsų karjerą, kuri dar tik įsibėgėja ir neabejotinai suteiks progų Jumis didžiuotis, daugelis pavadintų sėkmės istorija. O kaip atrodo pačiai: kiek Jūsų istorijoje sėkmės, atsitiktinumo ir palankiai susiklosčiusių aplinkybių, o kiek talento, darbo, atkaklumo ir užsispyrimo, galbūt asmeninio žavesio?

Sėkmė yra neapčiuopiama ir trapi. Už „sėkmės istoriją“ man dar labiau nepatinka „sėkmės receptas“ – tarsi būtų galima sumaišyti kažkokius ingredientus, kad žmogų lydėtų sėkmė... O ir neaišku, kaip tą sėkmę išmatuoti. Neslėpsiu, kad kelyje į tą karjeros tašką, kuriame esu šiuo metu, buvo ir nusivylimo, abejonių, pervargimo, bet buvo ir daug atsitiktinumų, palankiai paveikusių, paspartinusių įvykių eigą.

Pavyzdžiui, Vokietijoje yra tokia dirigentus vienijanti institucija Dirigentų forumas. Dirigavimą studijuojantis jaunimas gali teikti paraiškas ten patekti. Kai studijavau Leipcige, pateikiau tokią paraišką ir aš – ir buvau priimta! Panašiai, studijuodama Vokietijoje, ten pateko ir Mirga Gražinytė-Tyla. Ši organizacija padeda jauniems dirigentams sklandžiai pereiti iš studijų į profesionalią karjerą: šis tarpsnis paprastai būna kupinas pasimetimo, trūksta pasitikėjimo savimi, gebėjimo prisistatyti, galų gale ryšių, kurie pradžioje labai svarbūs. Kuklesni ir tylesni žmonės, nors galbūt talentingesni ir kompetentingi, gali likti nepastebėti, o tokios organizacijos padeda tapti matomesniems, gauti praktikos.

Taip nutiko ir Jums?

Dirigentų forumo duomenų bazėje tuo metu buvo apie dvidešimt jaunų dirigentų, kuriems buvo organizuojami meistriškumo kursai. Vienas Vokietijos orkestras, kuriam dirigavau per pačią pirmąją perklausą, jau kitąmet pakvietė diriguoti koncertų vaikams. Tai buvo vienas pirmųjų darbo pasiūlymų.

Būtent Dirigentų forumo laikotarpiu apie mane sužinojo ir dabartinis vadybininkas. Jis iš gana solidžios atlikėjų agentūros Vienoje. Kadangi nesu iš tų, kurie užtikrintai prisistato nepažįstamiems, jos vaidmuo mano karjeroje labai svarbus.

Vadinasi, be tinkamos rinkodaros net ir akademinės muzikos pasaulyje toli nenueisi?

Kiekvienas dirba savo darbą. Man pasisekė su agentūra ir vadybininku – užuot užsiėmusi savireklama, galėjau susitelkti į meninę veiklą. Visuomet kartoju: be geros agentūros nebūčiau taip toli nuėjusi. Tiesa, mano vadybininkas atkerta, jog tai nesąmonė: vieną koncertą galima suorganizuoti, bet tam, kad tave kviestų vėl ir vėl, reikia ir kompetencijos, ir talento! Sutinku: agentūra gali pasirūpinti vienkartine sėkme, bet jeigu pavyksta pasinaudoti pasitaikiusia galimybe, ratas įsisuka, kvietimų daugėja.

Visgi sunkiausia kaskart pradėti darbą su nauju kolektyvu naujoje vietoje, nes reikia nuo

Asmeninio archyvo nuotrauka

nulio įrodyti savo kompetenciją, viziją, muzikalumą – viską. Tad jeigu kam nors atrodo, jog tai sėkmės istorija, užtikrinu, kad ir aš nešu sau skirtą kryžių.

Jaučiate, kad tampate žinoma, atpažįstama, ir ne tik tarp profesionalų, bet ir tarp klausytojų?

Nemanau, juk klasikinės muzikos publikos nėra tiek daug, jos atlikėjai kur kas mažiau pažįstami nei, pavyzdžiui, populiariosios muzikos ar sporto profesionalai. Tiesą sakant, žinomumas nėra vienas iš mano tikslų.

Vis dėlto sceniniam įvaizdžiui laiko, regis, randate: visada esate pasitempusi, su griežto klasikinio, bet jokiu būdu ne nuobodaus stiliaus drabužiu. Kiek dirigentui svarbi sceninė išvaizda?

Man svarbus aprangos neutralumas ir funkcionalumas. Diriguodama turiu nė sekundės nepagalvoti apie jį. Mano įvaizdžiu scenoje jau kurį laiką rūpinasi dizainerė Sandra Straukaitė. Kaip minėjau, kiekvienas dirba savo darbą.

Kokią įtaką Jūsų dirigavimo raidai ir braižui padarė tai, kad mokydamasi į save sugėrėte vokišką muzikinę tradiciją, o ne, pavyzdžiui, JAV ar net Lietuvos? Kokie esminiai šių šalių dirigavimo mokyklų ypatumai ir skirtumai?

Mano darbo technika aiškiai rodo, kad dirbu vokiškai kalbančiose šalyse, tad įtaka milžiniška. Vienas ryškiausių šios grojimo tradicijos ypatumų tas, kad Vokietijoje orkestrai užgroja gana vėlai po dirigento mosto. Čia labai svarbus garso paruošimas, todėl, palyginti su kitų šalių tradicijomis, jis ir suskamba gerokai vėliau.

Lietuvoje iš orkestro muzikantų dažnai sulaukiu pastabos, kad aš labai anksti diriguoju. Dažnai prireikia pusės repeticijos, kad priprastų. Man, žinoma, atrodo, kad orkestras groja labai anksti, nes esu įpratusi automatiškai kompensuoti laiką, skirtą minėtam garso paruošimui. Jei to nedaryčiau diriguodama Vokietijoje, tempas vis lėtėtų. Dar nesu dirigavusi Amerikoje, bet girdėjau, kad ten orkestrai groja tiksliai su dirigento mostu. Anglijoje ir Lietuvoje – gana arti to.

Mano tiek muzikinį skonį, tiek repertuarą suformavo studijos Austrijoje. Labai mėgstu austrų ir vokiečių muziką, atlikimo kultūrą.

Ko gero, mėgstamiausias Giedrės Šlekytės kompozitorius – irgi iš vokiškų kraštų. Kas jis?

Brahmsas! Jis man patinka dėl daugelio priežasčių, bet svarbiausia ir man labai artima tai, kad jis suvokė save ne kaip maištininką, o kaip tradicijos puoselėtoją. Tačiau jau esamas formas jis praplėtė, savaip transformavo ir interpretavo. Ypač variacijos metodas jo kūryboje pasiekė visai naują lygį. Brahmsas buvo ne tas, kuris nubraukia viską, kas pasiekta, ir pradeda nuo nulio. Jis gerbė tradiciją, buvo jai nuolankus ir ištikimas, bet jo kūryboje juntama vidinė laisvė, nuosaikūs formų eksperimentai. Aš jaučiuosi panašiai – matau save kaip dirigavimo tradicijos puoselėtoją, bet nenoriu užgniaužti vidinės laisvės. Tam nebūtina užbraukti tradicijos ir viską daryti savaip, kaip dažnai daro jauni kūrėjai. Be to, Brahmsas man yra didžiulis autoritetas dar ir dėl to, kad, keldamas labai aukštus reikalavimus atlikėjams, tokius pat reikalavimus jis kėlė ir sau.

Mėgstu diriguoti Brahmsą, o to negalima daryti be nuolankumo, be savo *ego* atsisakymo. Šio kompozitoriaus gyvenimas ir kūryba tiesiog persmelkti nuolankumo didžiajam menui.

Jūsų nuolatinė gyvenamoji vieta – nedidelis Klagenfurto miestelis Austrijos pietuose. Pagūglinau – atrodo kaip pasaka. Kiek svarbu keliaujančiam dirigentui turėti jaukius namus, į kuriuos, kad ir kur jie būtų, tiesiog gera sugrįžti iš bet kurio pasaulio krašto?

Kalti Trakai. (*juokiasi*) Kadaise čia teko koncertuoti su Šv. Kristoforo kameriniu orkestru, ir į koncertą buvo atvažiavęs Klagenfurto muzikos teatro direktorius. Paklausęs koncerto, jis pakvietė mane atvykti pas juos dirbti. Daugmaž žinojau, kur tas Klagenfurtas, nors jis gana nedidelis – Panevėžio dydžio. Turi teatrą, koncertų salę, universitetą. Dirbau ten du sezonus, o paskui likau gyventi. Iš pradžių svarsčiau kraustytis į Vieną, jau ir išsinuomojusi ten buvau, bet galiausiai supratau, kad noriu gyventi čia. Klagenfurte likau dėl asmeninių priežasčių. Gerumas tas, kad dirbant visame pasaulyje visada miela galiausiai grįžti namo, į gamtos apsuptą ramią vietą.

Savo buto terasoje auginate baklažanus, pomidorus ir kitas daržoves. Iš kur šis pomėgis daržininkauti?

Fotografė Theresa Pewal

Tai mano didžiausias pomėgis, padedantis palaikyti ryšį su gamta. Auginu viską – nuo pastarnokų iki obuolių. Daugeliui kelia nuostabą, kaip galima ketvirtame gyvenamojo namo aukšte užauginti baklažaną.

Tas sodas buto terasoje yra mano asmeninis rojus – tai mano terapija, mano įkvėpimas, mano atsipalaidavimas, mano nusiraminimas. Augalai geriausiai ir greičiausiai rodo gyvybės cikliškumą. Tai ramina, įkvepia, suteikia viltį. Nes žmogaus gyvenimo ciklas toks ilgas, toks sunkus... Mes taip sunkiai per gyvenimą einame. O augalai kasmet atsinaujina. Gera juos stebėti. Sudygsta, sužydi, išaugina vaisius, užmiega žiemos miegu, vėl pabunda.

Vis dažniau iš Klagenfurto atvykstate diriguoti į Lietuvą. Ką Jums tai reiškia?

Lietuva – mano gimtinė, čia gimiau, čia gyvena mano tėvai. Bet ir Austriją laikau namais. Kai sakau: „Važiuoju namo", paprastai turiu galvoje Klagenfurtą. Kita vertus, kai vykstu į Vilnių, niekada nesakau, kad važiuoju pas tėvus, – taip pat važiuoju namo!

Labai džiaugiuosi, kad vis dažniau galiu koncertuoti Lietuvoje, kad pavyko gauti kvietimų iš Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro, iš Lietuvos nacionalinės filharmonijos.

Esu labai dėkinga maestro Donatui Katkui – tai vienas iš žmonių, kuris man neįtikėtinai daug padėjo, kuris tikėjo manimi, labai labai anksti mane pastebėjo. Pirmas mano koncertas su Šv. Kristoforo orkestru įvyko dar 2011 m. Tai mano kelio, mano karjeros pradžia. Maestro iki šiol dažnai ateina į mano koncertus.

Žinoma, norėčiau Lietuvoje diriguoti ir dažniau, bet nelengva viską suplanuoti, yra kitų įsipareigojimų...

Lapkritį mūsų teatre diriguosite Giacomo Puccini *Bohemą*. Tiek pačiam LNOBT, tiek žiūrovams tai ypatingas įvykis. Kokie jausmai apima diriguojant namie, savai publikai?

Šis atvejis man ypatingas, ir tuoj papasakosiu, kodėl. Įsivaizduokite, kai režisierė Dalia Ibelhauptaitė pastatė šią operą su savo *Vilnius City Opera* trupe, aš, dar paauglė, dainavau tame pastatyme vaikų chore. Net 25 spektaklius! Be abejo, tai lėmė, kad labai susidomėjau opera. Juk kai tau 15–16 metų, viskam esi imlus ir visame kame randi įkvėpimo.

Šis pastatymas (dabar adaptuotas LNOBT scenai. – *A. R.*) man giliai įstrigęs širdyje. Niekad nebūčiau net drįsusi svajoti, kad po daugelio metų diriguosiu šią operą. Beje, netrukus po spektaklio Vilniuje *Bohemą* diriguosiu ir Dresdene.

Gyvenimas ant lagaminų – koks jis?

Dažnai esu kelyje. Kai nuolat keliauji ir retai būni namie, tiesiog pasaka yra grįžti į Klagenfurtą, ten kokią savaitę pabūti, išsikrauti lagaminą. Tiesa, paprastai jo net neiškraunu, tiesiog pakeičiu daiktus. Paskutinį kartą lagaminą ištuštinau per pandemiją, ir tai buvo po labai ilgos pertraukos.

Kelionės yra nuostabu, bet taip pat ir savotiška našta. Pasiilgstu pastovumo, buvimo vienoje vietoje, nesinori nuolat tampyti lagaminų...

Kol kas, regis, tokia galimybė toli – esate pakeliui į karjeros aukštumas. Kalbant apie profesines ambicijas paprastai sakoma, kad apetitas atsiranda bevalgant, ar tiesa? Gal dabar Jūsų norai ir svajonės didesni – tokie, apie kokius anksčiau buvo tiesiog nedrąsu svajoti?

Tas apetitas – gana pavojingas dalykas. Juk jeigu visą laiką tik kelsi sau tikslus ir nepasimėgausi procesu, galima nugyventi gyvenimą ir to net nepastebėti... Mano gyvenimo moto – „Kelias yra tikslas“, nes man svarbu procesas. Žinoma, yra vietų, kuriose norėčiau diriguoti, ir žmonių, su kuriais norėčiau dirbti, bet niekada nekeliu sau, pavyzdžiui, tokio tikslo: „Noriu diriguoti Karališkojoje ar kokioje nors kitoje operoje.“ Nes siekčiau to, siekčiau, o kas pasiekus? Tuštuma, depresija?..

Esu kalbėjusi apie tai su vienu kolega, ir abu, žvelgdami į nueitą kelią, sutikome, kad galėjome kokiais penkiais procentais labiau pasidžiaugti procesu. Tiesiog penkiais procentais! Tikiu, kad net ir toks nedidelis pokytis būtų buvęs labai juntamas. Tad vienas iš artimiausių metų mano siekių – mažiau linkti į tikslus, o verčiau tais penkiais procentais labiau pasidžiaugti pačiu darbu ir gyvenimu.

Visgi planai ir grafikai dirigento gyvenime neišvengiami. Pavardykite, kur diriguosite šiemet, nes pasidžiaugti tikrai yra kuo!

Šiuo metu diriguoju daug operų, su šia sritimi kaip tik ir sieju didžiausius planus. Ketinu toliau eiti šiuo keliu, nes opera man labai prie širdies, esu teatro žmogus.

Prasidedantis sezonas labai dosnus debiutų. Pirmąkart diriguosiu Berlyno valstybinėje ir Prahos nacionalinėje operose, Dresdeno operoje, dar viena premjera laukia Vienos operoje *Theater an der Wien*, diriguosiu Miunchene. Laukia ir simfoniniai koncertai Šveicarijoje, Vokietijoje, Slovėnijoje.

Viename interviu skaičiau, kad muzikiniame kelyje Jums vis dar kyla daugybė abejonių. Atrodo, kuo gali abejoti svajonių karjerą darantis žmogus? Suprantama, kad lengvas šis darbas tikrai nėra, taigi tikėtina, kad esate pagalvojusi apie kitas galimybes. Tad ar yra dar veiklų, iš kurių galėtumėte gyventi ir kurias dirbdama būtumėte tokia pat laiminga?

Kartais būna labai sunku: daug streso, išvargina kelionės, nemotyvuoti, pusiau miegantys orkestrantai... Daug žmonių, daug skirtingų energijų, dažnai nelabai pozityvių, – visko juk pasitaiko... Dirigentas kaip politikas, turi sugerti visus neigiamus jausmus, nepasitenkinimą.

Gyvename ne pasakoje, o tikrame pasaulyje, kur visko pasitaiko ir kartais būna per daug. Todėl esu pagalvojusi, kad jeigu ir man visko bus per daug, imsiuosi ekologinio ūkininkavimo!

Ypač per pandemiją buvo kilę minčių apie savo kelią. Šiuo metu esu juo tikra ir noriu juo eiti toliau, bet buvo svarbu sau pasakyti: jeigu bus per sunku, jeigu nepavyks, kaip norėčiau, jeigu nebūsiu laiminga, rasiu kitą kelią. Toks suvokimas teikia pasitikėjimo. Dabar muzika yra mano profesija, o daržininkystė – pomėgis,

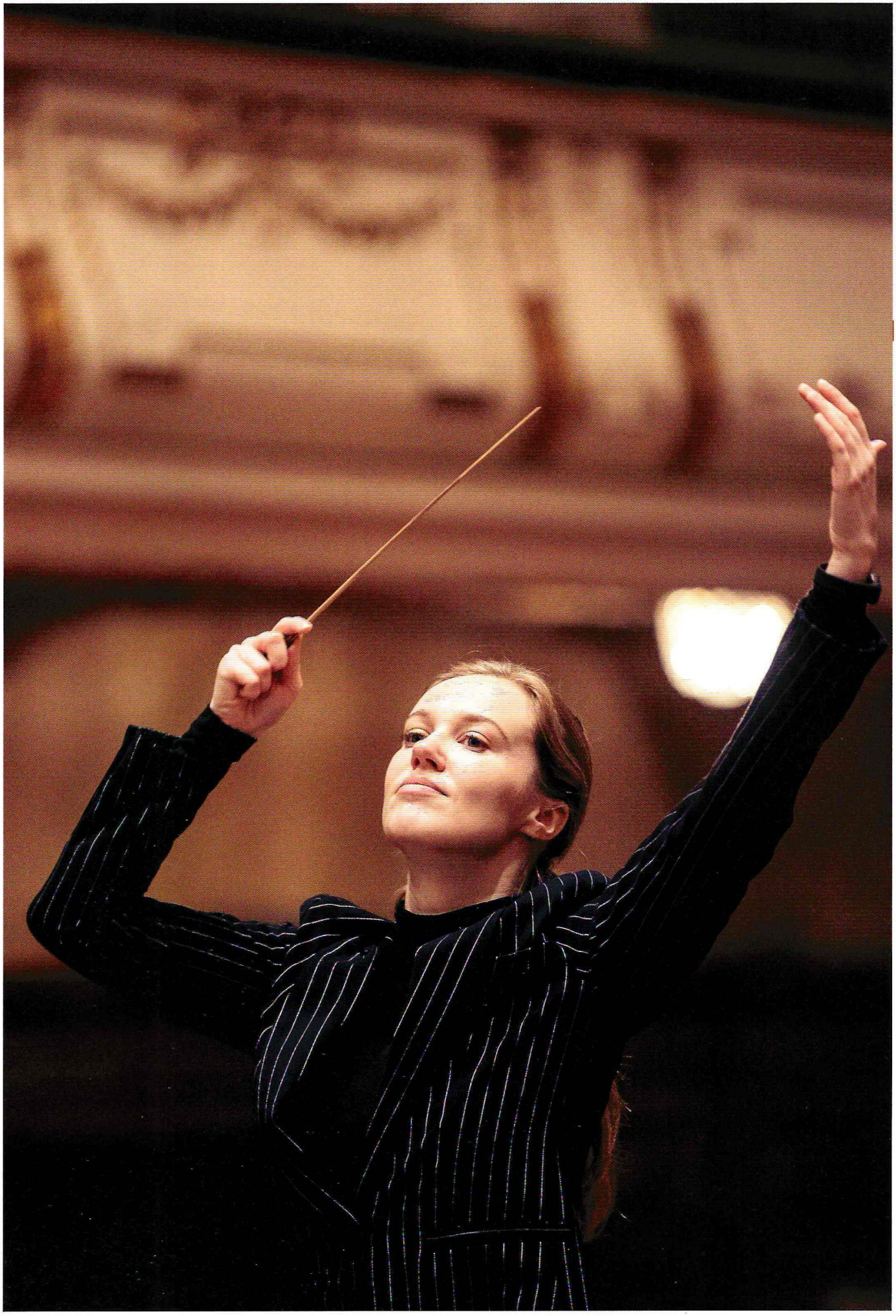

Fotografas Nikola Milatovic

malonus laisvalaikis. Bet juk galėtų būti ir atvirkščiai. Vis dėlto turėtų likti abi šios sritys, nes be kurios nors vienos negalėčiau gyventi.

Daugeliui dirigento darbas atrodo neįtikėtinai, tarsi magija! Bet teko skaityti, kad tai didelė apkrova ne tik protui, bet ir kūnui. Ką reiškia diriguoti, pavyzdžiui, keturių veiksmų operą? Ar po viso to pakeliate rankas?

Ir muzikantai orkestro ložėje, ir artistai scenoje, ir dirigentas – visi mes tam tikra prasme esame atletai, beveik sportininkai. Todėl būtina palaikyti gerą fizinę formą, o tai ne visada lengva. Pavyzdžiui, pandemija, kai neliko kasdienės praktikos, spektaklių, kai negalėjome fizinių ir emocinių jėgų šimtu procentų atiduoti salei, visiems buvo didelė bėda. Man pavyko gana sklandžiai grįžti prie dirigavimo, gal tik po kelių pirmųjų koncertų rankas kitą dieną skaudėjo...

Kad ir kur keliaučiau, mano lagamine visada rasite du daiktus – jogos kilimėlį, nes jau ketverius metus praktikuoju šį sportą, ir akupresūrinį kilimėlį su daug spygliukų. Ant jo pagulėjus kokias dvidešimt minučių atsipalaiduoja raumenys, suaktyvėja kraujotaka, pagerėja nuotaika. Labai rekomenduoju.

Dėkui už pokalbį. Linkiu Jums puikios sveikatos, dar daug svaiginančių debiutų ir gausaus derliaus darže!

Fotografas Wolfgang Lienbachner